

תשובון 2551 תשפ"ה

1. א. שלמה ביקש יכולת להקשיב לעם ולשפוט אותם. כי קשה לשפוט את העם / כי העם רב כל כך/ כי שלמה צעיר. ה' נתן לו חכמה עושר וכבוד (ללא תנאי) ואריכות ימים בתנאי שילך בדרך ה'.
ב. כל אחת מן הנשים טענה שהבן החי הוא שלה. שלמה הציע שיקחו חרב ויחתכו את התינוק לשניים. האמא האמתית ריחמה על בנה וביקשה שימסרו אותו לאשה השנייה.

2. א. ירבעם היה עבד לשלמה, אחראי על מס העובדים משבטי אפרים ומנשה. ברח למצרים כי שלמה רצה להרוג אותו בגלל שפתח במרד.
ב. חשש שהעם יעלה לירושלים להקריב קורבנות וירצה לחזור להיות תחת בית דוד / יהרגו אותו, ירבעם בנה שני עגלי זהב, בנה בית במות, שם כוהנים לא משבט לוי, המציא חג בחודש חשוון.

3. א) בעשא נלחם באסא מלך יהודה. התוצאות: בן הדד עזר לאסא וכבש חלקים מצפון ממלכת ישראל / בן הדד הציק לבעשא וכבש ממנו חלקים/בעשא הפסיק להציק לאסא
ב) שבית בעשא יושמד (כבית ירבעם), וגופותיהם יהיו מושלכות ומבוזות – לא יזכו לקבורה. הנבואה התממשה בימי אלה בנו ע"י זמרי.

4. א. יהויכין נכנע ויצא עם משפחתו, שריו ועבדיו למלך בבל. הוא נלקח לבבל, וישב בבית כלא. וכעבור 37 שנה שוחרר והיה בין אוכלי שולחנו של אוויל מרודך.
ב. כשהובקעה העיר הוא ברח אך נתפס, בניו הומתו מול עיניו ולאחר מכן עיוורו את עיניו, הוגלה לבבל וישב בכלא עד יום מותו.

5. המלכת שלמה, מעמד הר הכרמל, עליית אליהו בסערה לשמיים, נאום רבשקה, מציאת ספר התורה, חורבן בית המקדש.

6. 'אנכי נער קטן לא ידעתי צאת ובאי' - שלמה לה' - לאחר המלכתו כשה' אמר לו שיבקש מה שהוא רוצה.
'אבי אבי רכב ישראל ופרשיו' - אלישע לאליהו – כשאלהו עלה בסערה לשמיים.
'דבר נא אל עבדך ארמית כי שמעים אנחנו ואל תדבר עמנו יהודית' - שרי חזקיה לרבשקה כשנאם בזמן המצור האשורי לפני אנשי ירושלים.
'אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי' - אליהו לאחאב – גזר את גזירת הבצורת בניסיון להילחם בעבודת הבעל.

7. א. מלמעלה למטה (צפון לדרום): 1 - הר הכרמל, 2 - יזרעאל, 3 - יריחו, 4 - באר שבע.
ב. אחאב, אליהו, עובדי הבעל וכל עם ישראל. אליהו ביקש להוכיח שה' הוא האלוקים ואותו יש לעבוד.

8. שלמה (שמלה) – אחיה השילוני, קרא את השמלה כדי לסמל לירבעם את קריעת הממלכה מרחבעם
כיסא – שלמה המלך בנה כסא שעליו ישב לשפוט / שלמה בנה את אולם הכסא / פירוט כסא שלמה (מצופה זהב וכו)
אדרת – אליהו הנביא מתואר כאיש בעל אדרת מעין מעיל שלבשו נביאים / השליך אדרת לאלישע / הכה בירדן עם אדרתו
חרב - שלמה ביקש חרב כדי לחתוך את התינוק לשניים במשפט הנשים / סנחריב הוכה בחרב ע"י בניו

9. מפעלי בניה בספר מלכים

א. 1. ממלכת צור סייעה בבניית המקדש בכריתת עצי ארזים ועצי ברושים / שליחת בעלי מקצוע / שינוע הציוד
2. בית המלך/ערי מסכנות/ גזר/ערי רכב/ מגידו/ חצור/ בית לבת פרעה / ערי פרשים / בית יער הלבנון / מילוא.

ב. שומרון – בימי עומרי מלך ישראל. קנה משמר את הר שומרון ובנה את העיר יריחו – חיאל בית האלי בנה אותה בימי אחאב מלך ישראל, למרות האיסור מימי יהושע.
גזר – בימי שלמה. פרעה כבש את העיר ונתן אותה מתנה לבתו. שלמה בנה את העיב

10. התנהגות המלכים

א. 1. שני דברים שאסא עשה: ביטל בתי זנות, הסיר פסלים, הוריד מגדולתה את אימו שעבדה ע"ז, הביא למקדש אוצרות שהוא ואביו הקדישו.
2. חזקיה – הסיר את הבמות, כתת את נחש הנחושת, טיהר את הארץ מע"ז.
יאשיהו – בדק בית, כרת ברית, הסיר את הע"ז, חגג פסח.
ב. ירבעם – עשה את עבודת שני עגלי הזהב / מינה כהנים / בדה חג מליבו / הקריב בבמות מלך נוסף: אחאב – הכניס את עבודת הבעל לממלכת ישראל/ הכתוב מייחס לו את רצח נבות (למרות שאיזבל דאגה לרצח) וירושת כרמו.

11. אליהו

א. האשה מצרפת – (האשה אמרה לאליהו שיש לה רק מעט קמח ומעט שמן כדי להכין אוכל לה ולבנה ואז הם ימותו. אליהו אומר לה שתכין בתחילה אוכל בשבילו ואז לה ולבנה. הוא מבטיח שיהיה להם אוכל כל זמן הבצורת/מפגש כשהבן חולה... "באת אלי להזכיר עוונתי...")
עובדיה – בעקבות בקשת אליהו שימסור לאחאב שהוא בדרך אליו אמר עובדיה שהוא חושש שאם ימסור לאחאב שראה את אליהו אחאב יהרוג אותו כי אחאב מחפש כבר זמן רב את אליהו. אליהו הבטיח לו שעוד באותו היום הוא יפגוש את אחאב. נקבל כל תשובה (דו שיח) שמופיעה בפסוקים.
אלישע – לאחר שאלהו זורק אליו את אדרתו מבקש אלישע ללכת להפרד מהוריו ואליהו מסכים.
ב. פרק י"ח פסוק ד ופסוק י"ג – כשמזכירים את עובדיה מסופר שאיזבל רצתה להרוג את נביאי ה' ועובדיה החביא מאה מהם במערה. עובדיה מספר את זה גם לאליהו כאשר פוגש אותו בדרכו לאחאב

פרק י"ח פסוק יט – אליהו מבקש מאחאב לאסוף את כל עובדי הבעל להר הכרמל מאוכלי שולחנה של איזבל

פרק י"ט פסוקים א-ב – אחאב מספר לאיזבל על מעמד הר הכרמל. איזבל רוצה להרוג את אליהו
פרק כ"א – פרשת כרם נבות, איזבל שואלת לשלום אחאב, שולחת אגרות לזקנים ודואגת שיהרגו את נבות
פרק כ"א – מוזכרת גם בעונש שיבוא על בית אחאב. גם היא תענש בביזוי גופתה

12. הכיבוש האשורי והשפעתו על ממלכות ישראל ויהודה

א. ממלכת ישראל חרבה וגלתה. הסיבות: 1. היסטורית-אנושית - הושע בן אלה מרד במלך אשור, הפסיק לשלם מיסים, פנה לעזרת מצרים זה הוביל למצור על שומרון ולבסוף לכיבושה וחורבנה. 2. דתית- חטאי ממלכת ישראל מאז ימי ירבעם בן נבט.

ב. ישעיהו – הנביא בזמן הכיבוש האשורי. חזקיה פנה אליו בעקבות נאום רבשקה וחששו לגורל ירושלים
רבשקה – שר בממלכת אשור. נשלח ע"י סנחריב לשאת נאום בפני חזקיה ואנשי ירושלים בקריאה להכנע לאשור

סנחריב – מלך אשור שכבש את ערי יהודה והטיל מצור על ירושלים
חזקיה – מלך יהודה בתקופת הכיבוש האשורי, מרד באשור ולכן ממלכת יהודה נכבשה בחלקה ע"י האשורים שאף הטילו מצור על ירושלים. שלח משלחת לדבר עם חזקיה ואנשי ירושלים.
אליקים ושבנא הסופר – נציגי חזקיה בזמן נאום רבשקה, ביקשו מרבשקה לדבר ארמית. לאחר נאום רבשקה הגיעו קרועי בגדים לחזקיה

13. בית המקדש

א. שבית המקדש יהיה מקום תפילה לכולם.
ב. ה' קיבל את בקשת שלמה והבטיח שבית המקדש יהיה מקום תפילה, ה' הוסיף שאם לא יילכו בדרך ה' ויעבדו עבדו זרה – בית המקדש ייחרב ועם ישראל יגלה מארצו.
ג. דוגמאות לחיזוק מעמד המקדש:
- אסא מעביר לבית המקדש את האוצרות שהוא ואביו הקדישו לבית המקדש
- יאשיהו עשה בדיק בית ובעקבותיו טיהר את המקדש מעבודה זרה
דוגמאות שמבטאות החלשה:
- ירבעם בן נבט הקים שני עגלי זהב כתחליף לבית המקדש – בית המקדש כבר לא המקום היחידי אליו עם ישראל פונה
- רחבעם נתן מאוצרות המקדש לשישק מלך מצרים בעקבות עליית שישק על ירושלים. זו הפעם הראשונה שבה אוצרות המקדש מוצאים ממנו כתוצאה ממצוקה ביטחונית
- מנשה הכניס פסל לבית המקדש ובנה מזבחות לע"ז בתוך המקדש – בית המקדש כבר לא מקום לעבודת ה' בלבד
- אסא שולח לבן הדד מאוצרות המקדש

בית המקדש בחזונו של שלמה היה מקום שבו כל אדם, גם גוי יכול היה להגיע כדי להתפלל. מסיפור מלכת שבה אנו למדים שגם מחוץ לגבולות הממלכה התרשמו ממפעל הבניה הגדול של שלמה.
פילוג המלוכה השפיע על מרכזיותו של בית המקדש: עם ישראל כבר לא היה מאוחד סביב המקדש משום שבית המקדש כבר לא היה נגיש לתושבי ממלכת ישראל. ירבעם בן נבט, ראשון מלכי ישראל קיבע את המצב בכך שבנה עגלי זהב כתחליף ואף העמיד כהנים שלא משבט לוי לצורך כך.

לכאורה בממלכת יהודה מעמד המקדש לא היה צריך להיפגע אך הראשון שיצר תקדים שניתן לקחת מאוצרות המקדש כדי לפתור בעיות ביטחוניות היה רחבעם ואחריו נהגו כך גם מלכים נוספים. במהלך השנים הפגיעה במקדש הייתה כתוצאה מהכנסה של עבודה זרה לירושלים ושיאה בהכנסת עבודה זרה למקדש מנגד, כמה ממלכי יהודה פעלו לתיקון וטיהור המקדש ולהשבת מעמדו כפי שפעל יאשיהו.

14. מלך ונביא

א. בנו ימות (אך יהיה היחיד שיזכה לקבורה). בית ירבעם יושמד, לא יזכו לקבורה בכבוד, ממלכת ישראל – תיענש אך לא בכליה מוחלטת.

ב. אחיה פנה לירבעם – הודיע לו על פילוג המלוכה ושהוא יהיה המלך שמעיה פנה לרחבעם – שלא ייצא להילחם בממלכת ישראל יהוא בן חנני לבעשא – בגלל חטאיו ביתו לא ימשיך להתקיים אליהו לאחאב – בעקבות רצח נבות וירושת כרמו אליהו לאחאב לפני מעמד הר הכרמל "לך הראה אל אחאב"

ג. יאשיהו פנה לחולדה ונגזר עליו שלא יראה בחורבנה של ירושלים. ישעיהו מורה לחזקיהו שלא לפחד ולא להיכנע לאשור והממלכה ניצלת. יש דוגמאות נוספות רבות